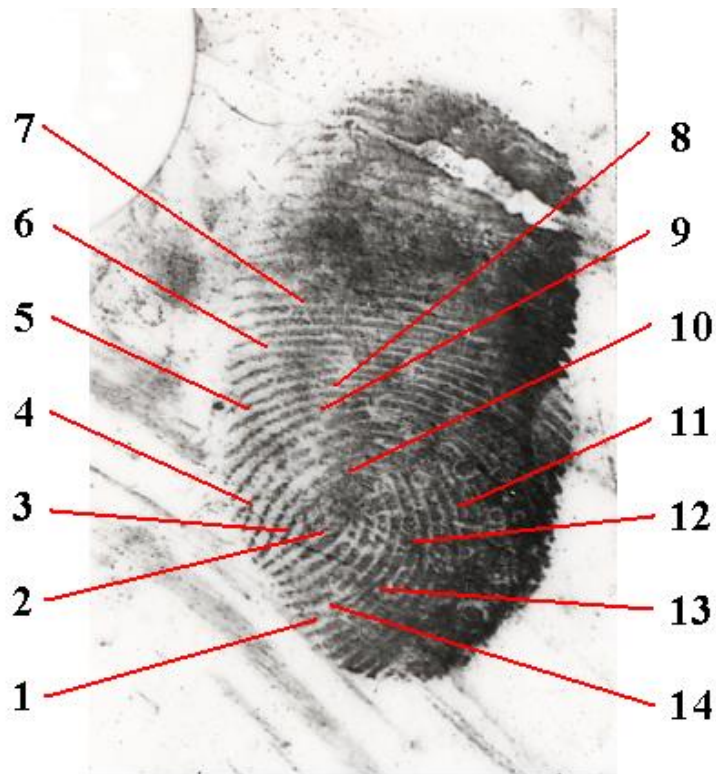

Обговорення проєкту нової редакції методики «Дактилоскопічна експертиза»

збірка тез виступів круглого столу

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ЕКСПЕРТНА СЛУЖБА

Обговорення проєкту нової редакції
МЕТОДИКИ
«Дактилоскопічна експертиза»

збірка тез виступів круглого столу

Збірка тез виступів круглого столу «Обговорення проєкту нової редакції методики «Дактилоскопічна експертиза»

Зміст

1. Тези виступу Вінницького НДЕКЦ	2
2. Тези виступу Волинського НДЕКЦ	4
3. Тези виступу Дніпропетровського НДЕКЦ	5
4. Тези виступу Житомирського НДЕКЦ	7
5. Тези виступу Запорізького НДЕКЦ	9
6. Тези виступу Київського НДЕКЦ	11
7. Тези виступу Кіровоградського НДЕКЦ	13
8. Тези виступу Львівського НДЕКЦ	15
9. Тези виступу Одеського НДЕКЦ № 1	17
10.Тези виступу Одеського НДЕКЦ № 2	21
11.Тези виступу Полтавського НДЕКЦ	26
12.Тези виступу Рівненського НДЕКЦ	29
13.Тези виступу Сумського НДЕКЦ	46
14.Тези виступу Тернопільського НДЕКЦ	49
15.Тези виступу Херсонського НДЕКЦ	52
16.Тези виступу Хмельницького НДЕКЦ	57
17.Тези виступу Черкаського НДЕКЦ	59
18.Тези виступу Чернігівського НДЕКЦ	61
19.Тези виступу Чернівецького НДЕКЦ	64

Загальні правила та види попередніх досліджень

Дактилоскопія – розділ трасології, що вивчає будову папілярних візерунків шкіри на долонях, пальцях рук (а також на підшвах ніг) та спеціальні методики їх дослідження з метою ідентифікації особи у процесі розслідування, кримінальної реєстрації і розшуку злочинців.

Практика розслідування кримінальних правопорушень, використовує у доказуванні відбитки пальців рук і долонь, які на місці події залишають зловмисники. При цьому забезпечується стовідсотковий рівень індивідуальної ідентифікації особи. Більш того, ідентифікація є цілком можливою і за відсутності повних відбитків і навіть невеликих уривків папілярних ліній – з використанням пороскопії й еджеоскопії, тобто визначення особливостей будови вихідних протоків потових залоз у папілярних лініях та конфігурації країв і самих папілярних ліній, їх початків і закінчень. Для ідентифікації можуть використовуватись і відбитки окремих ділянок долонь.

Сліди рук, що виявлені на місці події, є незаперечним доказом того, що певна особа знаходилась на цьому місці. У криміналістиці важливе значення приділяється слідам рук, оскільки:

- 1) контактування руки з яким-небудь об'єктом відбувається переважно долонною поверхнею кисті;
- 2) на пальцях і долонях рук є потожирові виділення, які залишають сліди нашарування;
- 3) шкіра руки має специфічні властивості.

Шкіра на долонних поверхнях рук людини складається з двох основних шарів: верхнього шару – епідермісу (який несе в основному захисну функцію та нижнього – дерми (який виконує життєво важливі фізіологічні функції (опорну, механічну та ін.). Товщина епідермісу – 0,07-2,5 мм; найбільш товстий шар (1,5-2,5 мм) – на долонях і на ступнях. Верхній (роговий) шар епідермісу повністю оновлюється протягом 7-11 днів.

На долонній стороні кисті, яка найчастіше бере участь в утворенні слідів рук, розташовані флексорні (згинальні) лінії, дрібні складки шкіри (зморшки), пори, папілярні лінії. Головну роль в утворенні папілярного візерунку відіграє сосочковий шар верхньої частини дерми. Сосочки, розташовані парними рядами висотою 0,15 мм (найбільші – до 0,2 мм), відокремлюються від сусіднього ряду заглибленнями. На поверхні нігтьових фаланг пальців рук їх налічується більше 100 на квадратних сантиметр. Епідерміс, еластично накриваючи парний ряд сосочків, в точності їх копіює і утворює папілярну лінію, а в місці поглиблень – між папілярні проміжки, створюючи тим самим складний і неповторний візерунок.

Головну роль у здатності папілярного візерунку відобразити свої особливості в безбарвних слідах відіграє слідоутворююча речовина, основними компонентами якої є піт і жир.

Потові залози знаходяться в підшкірній жировій клітковині, а їх вивідні штопороподібні потоки, проходячи через дерму, закінчуються у верхньому шарі епідермісу гирловими отворами воронкоподібної форми – порами. Найбільша кількість пор розташовані в борозенках між папілярними лініями. Крім поту до складу слідоутворюючої речовини папілярного узору входять нейтральний шкірний жир і найдрібніші клітини омертвілого епідермісу. Слідоутворюючу речовину прийнято називати потожировою. Компоненти потожирової речовини відіграють найважливішу роль у процесі виявлення слідів рук.

Папілярні візерунки наділені трьома основними властивостями, що надають відбиткам рук суттєвого криміналістичного значення, це: 1) індивідуальність; 2) стійкість; 3) відновлюваність.

Своєрідність візерунків дозволяє класифікувати їх за трьома типами: петльові, дугові та завиткові. Надзвичайно рідко, але трапляються аномальні (атипові) папілярні візерунки нігтьових фаланг пальців рук людини.

Загальними ознаками папілярних візерунків є їх типи і види, розміри папілярних ліній, ступінь їх вигнутості, форма флексорних і білих ліній.

Окремими ознаками папілярного візерунку, які використовуються для індивідуальної ідентифікації, служать окремі особливості будови кожної конкретної папілярної лінії, її дрібні морфологічні відмінності деталі. До них відносяться: острівці, гачки, містки, фрагменти, крапки, злиття та розгалуження ліній, початки та закінчення ліній, шрами та ін.

Змістом дактилоскопічного дослідження є ретельне дослідження об'єктів експертизи, аналіз відображених у слідах рук (ступень босих ніг) загальних та окремих ознак на основі якісно-кількісних характеристик та оцінка їх сукупності при вирішенні питання про придатність для ідентифікації особи, аналіз порівняльних зразків, проведення порівняльного дослідження слідів з відбитками (відтисками) рук (ступень босих ніг) особи, яку перевіряють, та встановлення наявності або відсутності тотожності між ними.

Успіх дактилоскопічних досліджень слідів рук багато в чому залежить від того, наскільки вміло спеціаліст застосував технічні засоби виявлення, фіксації і вилучення слідів та правильно відібрав зразки.

Об'єктами попереднього дослідження можуть бути:

1) предмети (їх частини) зі слідами забарвлених папілярних візерунків. Вилучати предмети зі слідами рук потрібно обережно, щоб не порушити цілісності та первісного стану слідів. Відразу ж після виявлення слідів рекомендується сфотографувати їх відповідно до правил судової фотографії;

2) предмети (їх частини) з безбарвними маловидимими слідами. При необхідності їх вилучення, бажано не застосовувати запилення порошками та копіювання слідів на слідосприймаючу плівку, так як застосування порошків може деформувати слід; не виключена при цьому й можливість його знищення. Якщо ж без застосування спеціальних засобів вилучити слід не є можливим, необхідно, щоб порошок контрастував за кольором з поверхнею предмета та слідокопіювальної дактилоскопічної плівки, на яку буде копіюватися слід;

3) предмети або їх частини, якщо на них можуть бути невидимі сліди папілярних візерунків. Виявляти їх потрібно тільки у крайніх випадках, коли предмет або його частину не можна вилучити;

4) сліди, перекопійовані на дактилоскопічну плівку, липку стрічку “скотч”;

5) фотографічні знімки (негативи і позитиви) слідів рук, отримані за правилами масштабної фотографії. Вони направляються на експертизу в тих випадках, коли не є можливим вилучити самі сліди;

6) зліпки з об’ємних слідів рук – гіпсові, полімерні тощо;

7) інші матеріали кримінальної справи: протоколи огляду місця події, огляду і вилучення слідів та речових доказів, відібрання зразків й ін.

За наявності відносно чітких слідів рук, у яких відобразилося не менше восьми деталей будови візерунка, вони визнаються придатними для ідентифікації особи. В інших випадках це питання вирішується тільки в лабораторних умовах експертно-криміналістичного підрозділу. Мазки й окремі обривки папілярних ліній, у яких деталі будови папілярного візерунка не проглядаються, визнаються непридатними для ідентифікації особи. Сліди з нечітким і змазаним відображенням потоків папілярних ліній, у яких проглядаються, але не диференціюються деталі будови візерунка, хоча й визначається тип візерунків, вилучаються для подальшого дослідження. Сліди, придатні для ідентифікації особи, порівнюються між собою для вирішення питання, однією чи різними особами вони залишені. Сліди, непридатні для ідентифікації особи (у тому числі й мазки), якщо спеціаліст впевнений, що вони залишені пальцями рук, можуть бути вилучені на дактилоскопічну плівку і направлені на біологічну експертизу з метою встановлення групи крові особи, що їх залишила, за потожировим складом.

Питання ідентифікації особи вирішується на підставі порівняльного дослідження ознак папілярних візерунків, що відобразилися в слідах, визнаних придатними для ідентифікації особи, і у відбитках рук особи, яка перевіряється. Перекопійовані на відрізки світлої дактилоскопічної і липкої побутової плівки сліди рук, поміщені на відфіксований глянцева фотопапір, являють собою пряме позитивне зображення слідів (темні папілярні лінії на світлому фоні) у натуральну величину, що дозволяє провести ідентифікацію особи методом зіставлення. До методики виконання попереднього ідентифікаційного дослідження пред’являються ті ж вимоги, що й до виконання ідентифікаційних і діагностичних дактилоскопічних експертиз. Вирішенню питання про ідентифікацію особи передують визначення придатності слідів, механізму слідоутворення і локалізації ділянки руки, а також порівняльне дослідження слідів між собою.

Визначення будови кисті руки є можливим лише за умови досить повного відображення слідів долонних поверхонь на місці події. Сліди долоні та пальців, виявлені на місці події дозволяють судити про будову кисті руки злочинця: її розміри, форму, відсутність пальців і т.д. У слідах аналізуються такі ознаки:

- розмірні дані слідів долоні й окремих пальців. Самі ці ознаки особливої цінності не становлять, оскільки є найбільш загальними, залежать від механізму слідоутворення і не завжди відповідають долоні руки, що залишила слід. Сліди

долоні і пальців можуть бути довгими, середніми, короткими; вузькими, середніми і широкими. В залежності від механізму слідоутворення в розмірні дані кисті необхідно вносити поправки, що дорівнюють $\pm 1-1,5$ мм. Цінність ознак збільшується при зіставленні розмірних даних між собою і визначенні стійкості їх співвідношення;

- форма слідів долоні й окремих пальців. Форма може бути близькою до прямокутної, овальної, круглої, чотирикутної, невизначеною тощо. Крім того, форма долоні може бути продовгуватою (довга кисть з довгими пальцями); короткою – з короткими та широкими пальцями. Особливу цінність має форма контурів окремих ділянок сліду: тенарів, гіпотенара й окремих пальців. Більш інформативним є спільний аналіз ознак форми і розмірів слідів;

- відсутність чи каліцтва пальців. Дані ознаки визначаються лише приблизно. На відсутність пальця окремої фаланги може вказувати відсутність у сліді відповідних ділянок візерунків, різке обмеження за довжиною відносно слідів сусідніх пальців і невідповідність його звичайному відображенню за даного механізму слідоутворення (захоплення, натиск, упор і т.п.). На каліцтва пальців вказують ознаки відхилення від звичайної форми, розмірів і взаєморозташування у слідах (викривлення, стоншення чи стовщення суглобів, незвичайна довжина окремих пальців, викривлення тощо). Питання про наявність каліцтв пальців не можна вирішувати у відриві від механізму слідоутворення;

- наявність окремих елементів будови кисті. До таких елементів можуть бути віднесені мозолі, шрами, бородавки, а також ушкодження, що могли бути отримані в процесі вчинення даного злочину (на це може вказувати, наприклад, наявність слідів крові). Цінність цих елементів полягає у тому, що сама їх наявність може використовуватися як у діагностичних, так і в ідентифікаційних цілях, причому їх ідентифікаційна значущість є дуже високою. Для діагностики наявності даних елементів будови кисті руки необхідно враховувати слідосприймаючу поверхню і механізм слідоутворення;

- визначення наявності предметів на руці при слідоутворенні. До предметів, що знаходилися на руці і відобразилися в слідах, можуть відноситися обручки, персні, браслети, пов'язки, рукавички (трикотажні, шкіряні, гумові). Відсутність пов'язки чи обручки на руці підозрюваного ще не виключає можливості встановлення за слідами факту його знаходження на місці події. В таких випадках слід перевірити, чи немає на його руці слідів, наприклад, від довгого носіння обручки. Сліди рукавичок, що є об'єктом трасологічної експертизи, можуть містити інформацію про загальні ознаки будови п'ясті: розміри, форму країв, а також відсутність чи дефекти пальців;

- визначення за слідами рук професійних ознак, які характеризують особливості трудової діяльності. Враховуються найбільш типові зміни шкіряного покриву, обумовлені хворобами шкіри у людей певних професій, і локалізація їх у осіб різних спеціальностей. Зміни шкіри можуть відбуватися в результаті механічного, хімічного чи термічного впливу і пов'язані з систематичним виконанням певних дій. За ступенем стійкості їх прийнято поділяти на стійкі і нестійкі. До професійних ознак, що добре відображаються в

слідах, відносяться мозолі і шрами. У слідах мозолі виглядають пробілами (слабовиражені відображення папілярних ліній чи їх повна відсутність). Треба враховувати, що на виникнення мозолей, їх величину і локалізацію впливають вид інструмента і його зручність у роботі. На локалізацію мозолистих утворень впливає характер трудової діяльності, що можна використовувати з метою встановлення орієнтовної професії особи. Шрами відносяться до стійких ознак і утворюються в результаті загоєння порізів, опіків, виразок і т.п. Папілярні лінії на їх поверхні повністю відсутні. Висновки, зроблені на основі сукупності виявлених у слідах професійних ознак, є орієнтуючими. Ті ж самі ознаки можуть зустрічатися у представників різних професій.

При порівняльному дослідженні об'єктом попереднього дослідження є й зразки – відбитки папілярних візерунків осіб, яким можуть належати сліди, виявлені на місці події: 1) дактилоскопічні карти з відбитками папілярних візерунків пальців осіб, підозрюваних у вчиненні злочину; 2) дактилоскопічні карти з відбитками пальців потерпілого або інших осіб, не причетних до злочину, але сліди яких могли бути залишені на речових доказах; 3) предмети зі слідами папілярних візерунків, приналежність яких певним особам ймовірно відома; 4) зліпки, отримані з об'ємних експериментальних слідів, залишених підозрюваною особою. При відбиранні зразків-відбитків долонь рук необхідно поряд зі звичайними відбитками надавати такі, що отримані з урахуванням умов їх утворення на речових доказах. Наприклад, якщо сліди залишені в результаті захоплення п'ястю руки руків'я ножа, треба надсилати відповідні сліди, залишені на аркуші паперу при захопленні рукою руків'я ножа або аналогічного предмета.

Література:

1. Криміналістика: підручник/ В.В. Пясковський, Ю.М. Чорноус, А.В. Іщенко, О.О. Алексєєв та ін. – К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 544 с.
2. Шведова О. В. Дактилоскопічні дослідження : [навчальний посібник] / Шведова О. В. – К. : КНТ, 2010. – 145 с.
3. «Криміналістика» За ред. В. Ю. Шепітька. — 2-ге вид., переробл. і допов. — К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. — 728 с.
4. Біленчук П.Д. Криміналістика: підручник / За ред. П.Д. Біленчука. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Атіка, 2001. – 544 с.
5. Когутич І.І. Криміналістика: курс лекцій / І.І. Когутич. – К.: Атіка, 2008. – 888 с.